

JAV LB Kultūros 2002 m. premijų laureatai

Radijo programa „Dainos aidas“

Antroji pokario lietuvių benamių imigrantų banga buvo staigi, didelė, patriotiška. Mus rišo meilė tėvynei, paliktų namų ilgesys, į kuriuos tik nakties sapnuose galėdavome sugrįžti. Visi keliai vedė į parapijas: į bažnyčias maldai, į sales paguodai. Parapijų patalpose suskambo dainos, bažnyčiose giesmės. Pradėjo sukstis tautinių šokių rateliai. Guosti liūdinčias širdis, žadinti viltį tėvynės prisikėlimui, gimė lietuviškos radijo

~~programos.~~

Ročesteryje vieną 1949 m. rudens vakarą, susirinkus į Mocejūno restoraną grupei senosios kartos ir naujai atvykusių lietuvių, besikalbant įvairiais klausimais, kilo mintis steigti lietuvių radijo valandėlę. Juozas Braknis, tada žinomas pirmosios bangos fotografas, pasakęs: „Jūs esate smarkūs vyrai, gerai išmoksinti, tai organizuokite, mes, biznieriai, padėsime“. Ir jie žodį ištesėjo. Tie senieji lietuviai verslininkai buvo pirmieji rėmėjai.

Organizacinį darbą apsiėmęs Henrikas Žemelis, padedamas kun. Prano Valiukevičiaus, apvažinėjo kaimyninius verslininkus ir visus, iš kurių tikėjosi gauti pinigines paramos. Kun. Valiukevičius itin mokėjo paveikti tuos, kurie dar abejojo paremti lietuvišką radiją.

Kai organizaciniai pasiruošimo darbai buvo atlikti, pasirašyta sutartis su radijo stotimi WRNY. Sutartį pasirašė kun. Valiukevičius.

Ir taip 1950 m. vasario 16 d., 10:30 val. ryte, pirmą kartą Ročesteryje radijo bangomis nuskambėjo Lietuvos himnas, lietuviškos dainos. Tai buvo tikrai jaudinantis momentas. Atidaromąjį žodį pasakė, tuo laiku lietuvių tarpe buvęs labai populiarus, JAV senatorius Kenneth Keating. Pirmojo pusvalandžio pranešėjai buvo Anna Valuk-Valiukevičiūtė, kun. Pranas Valiukevičius ir Henrikas Žemelis.

Ročesterio lietuviai jautriai išgyveno tos lietuviškos radijo valandėlės atsiradimą. Programos tuo laiku klausydavosi visi, net restoranuose išjungdavo kitas radijo programas ir televizijas. Kad radijo valandėlė greitai buvo tapusi Ročesterio lietuvių gyvenimo centru, galima spręsti iš to, jog kai buvo surengtas pirmas tos valandėlės vakaras — susirinko tiek žmonių, kad nebetilpo parapijos salėje.

Bet, kaip paprastai atsitinka, ir didžiausių naujovių išpūdis ilgainiui apdyla. Keitėsi valandėlės vedėjai, rėmėjai, o ją išlaikyti darėsi vis sunkiau. Tada iš privačių rąkų jos išlaikymą perėmė įsisteigęs Radijo klubas, kaip visuomeninė organizacija, nepaisant sunkumų (pvz., reikalo šešis kartus surasti naują radiofoną) ir pasitaikiusių laikinų finansinių negalavimų, valandėlės gyvavimą sėkmingai pratęsė iki dabar. Ir štai jau 53 metai, Ročester ir apylinkės lietuviai sėkmingai rytais girdi radijo bangomis atneštą pasisveikinimą: „Labas rytas, mieli klausytojai! Vėl girdite Ročesterio lietuvių radijo programą 'Dainos aidas'“.

Šia proga prisiminkime, kas buvo tos sėkmingos organizacijos — Radijo klubo — pirminkais. Tai: plk. Pranas Saladzius, Petras Armonas, Pranas Puidokas, Aleksandras Gečas, Vitolis Litvinas, Danutė Krokutė, Raimundas A. Kiršteinas.

Ročesterio lietuvių radijo valandėlė nuo pat įsisteigimo dienos pasirinko kitokį pobūdį, negu čia Amerikoje buvo įprasta. Nors pirmaisiais metais ji ir laikėsi iš verslo skelbimų, jos programa buvo skirta lietuviškiems reikalams, o vėliau, keičiantis sąlygoms ir radijo stotims, skelbimai iš viso iškrito ir valandėlė atsisotojo grynai lietuviškų reikalų sargyboje.

Programas parengia ir praveda nemažai vedėjų, kurie — kiekvienas savaip, skirtingai — pasireiškia. Laidų turinys ir jų kokybė priklauso nuo programų vedėjų skonio, sugebėjimo tekstus paruošti, muziką parinkti, priderinti ir visa tai tinkamai perduoti. Tuo būdu radijo valandėlės darosi įvairesnės, tenkinančios skirtingus platesnės klausytojų auditorijos pamėgimus. Per 52 valandėlės gyvavimo metus iš viso buvo apie pusė šimto pranešėjų-laidų vedėjų bei gausaus būrio proginių talkininkų.

Anksčiau atskiras laidas paruošdavo ir mūsų organizacijos, pvz., ALTas tautinių švenčių progomis, karių „Ramovė“, paminėdama Kariuomenės šventę, lituanistinę mokyklą, atlikdama literatūrines programėles. Prisidėdavo lietuvių choras, ateitininkai, skautai ir kt. Deja, Ročesterio lietuvių telkiniui vis mažėjant, išnyko ir beveik visos minėtos organizacijos.

„Dainos aidas“ dabartinė ašis yra Raimundas A. Kiršteinas.

Valandėlės kelyje jo pėdos seniai ir giliai įmintos. Iškritus pirmūnams, jis perėmė pirminko vėliavą ir daugeliu atvejų techninį laidų įrašymą.

Kiti dabarties programų vedėjai: Nijolė Draugelienė — jos pravestose valandėlėse visko po truputį. Poezijos mėgėja. Rūta Ilgūnaitė-Monoenko —

čia gimusi, dar jaunutė pradėjo talkinti savo tėveliui. O dabar rolės pasikeitė. Jos tėvas Stasys Ilgūnas valandėlės įrekorduoja, o ji ištvėringai varo pradėtą vagą. Regina Juodeikienė — tai trečiosios bangos atstovė. Jos valandėlėse atsispindi dabartinės Lietuvos ir religinės prošvaitės. Birutė Litvinienė — jos valandėlės turtingos grožine literatūra. Giedrė Logminaitė — taip pat atvykusi su trečiaja banga. Skelbia šio mėnesio Lietuvos buvusių atmintinų įvykių kalendorių.

Retkarčiais talkina grožinio lietuviško žodžio puoselėtoja Izabelė Žmuidzinienė.

Laidų įvairume klausytojai randa, kas ko ieško, ir valandėlė išsilaiko jų aukomis. O kai, perfrazuojant Henriko Žemelio žodžius valandėlės dešimtmečio leidinyje, pažiūri į daugiau nei pusamžio praeitį, į tuos 2,700 transliuotų radijo laidų, kai prisimeni kiekvieno pranešėjo įdėtą širdį, kad tas trumpas pusvalandis virstų lietuviškos dvasios šaukliu, mūsų tautinio susipratimo žadintoju ir palaikytoju, tai nenoromis turi pripažinti, kad atliktas tikrai kilnus ir be galo reikšmingas lietuvių bendruomenei darbas.

Izabelė Žmuidzinienė ir
R. A. Kiršteinas

Rochester, NY. Lietuvių radijo programos „Dainos aidas“ šiuolaikiniai darbuotojai. Sėdi iš kairės: Nijolė Draugelienė, Raimundas Kiršteinas (pirm.), Rūta Monoenko; stovi: Stasys Ilgūnas, Giedrė Logminaitė, Darius Kavaliūnas, Regina Juodeikienė, Birutė Litvinienė, Algis Druseikis.